

پوهنتون سلام

پوهنځی شرعیات و قانون

پروگرام ماستری فقه و قانون

امارت اسلامی افغانستان

وزارت تحصیلات عالی

معینیت امور علمی

مصنویت قضائی دیپلومات ها در فقه اسلامی و

نظام حقوقی افغانستان

(پایان نامه ماستری)

محصل: خداداد "حقبار"

استاد رهتما: دکتور محمد یونس "ابراهیمی"

سال: ۱۴۰۱ هجری شمسی، ۱۴۴۴ هجری قمری

پوهنتون سلام

پوهنځی شریعات و قانون

پروگرام ماستری فقه و قانون

امارت اسلامی افغانستان

وزارت تحصیلات عالی

معینیت امور علمی

مصنویت قضائی دیپلومات ها در فقه اسلامی و نظام حقوقی افغانستان

(پایان نامه ماستری)

محصل: خداداد "حقیار"

استاد رهنما: دکتور محمد یونس "ابراهیمی"

سال: 1401 هجری شمسی. 1444 هجری قمری

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پوهنتون سلام

پوهنځی شرعیات و قانون

دپارټمنت فقه و قانون

بورد ماستری

تصدیق نامه

محترم خداداد ولد عبدالله جان ID: SH-MSF-98-526 محصل دور هفتم فقه و قانون که رساله ماستری خویش را زیر عنوان: مصنویت قضانی دیپلومات ها در فقه اسلامی و نظام حقوقی افغانستان به روز سه شنبه تاریخ ۱۱ / ۱۱ / ۱۴۰۱ هـ ش موفقانه دفاع نمود، و به اساس بررسی هیات تحکیم مستحق ۹۲ (نمره به عدد) لوند و و (نمره به حروف) گردید، موفقیت شان را از الله متعال خواهانیم.

اعضای هیات تحکیم :

ردیف	نام استاد	عضویت	امضاء
۱	سر محقق سید حبیب شاکر	عضو هیات	
۲	دکتور محمد سلیم مدنی	عضو هیات	
۳	دکتور محمد یونس ابراهیمی	استاد رهنما و رئیس جلسه	

..... معاون علمی

..... آمر بورد ماستری

خلاصه بحث

فقه اسلامی و نظام حقوقی افغانستان برای دیپلمات ها مسئولیت قضائی در نظر گرفته است، تا دیپلمات بشکل آرام و راحتی وظایف شان را انجام دهد. اهمیت موضوع: مسئولیت قضائی دیپلمات ها در فقه اسلامی و نظام حقوقی افغانستان یکی از موضوعات اساسی شمرده شده، زیرا دوام، قوام و روابط یک دولت با دولت های دیگر توسط دیپلمات ها صورت می گیرد. عدم آگاهی مردم افغانستان از این موضوع و پاسخ به حل سوالات در این زمینه سبب اختیار این موضوع شده است. تحقیق حاضر از جمله تحقیق کتابخانه‌ی و بشکل تحلیلی توصیفی است.

مسئولیت قضائی دیپلمات، همان مسئولیت کامل جان، مال و آبروی کارمندان دیپلوماسی است، تا دیپلمات ها آزادانه خود را وقف وظایف خطیر شان، بدون مداخله مقامات قضائی برای کشور پذیرنده در مدت طولانی که این دیپلمات ها در آنجا اقامت دارند، بتوانند. مسئولیت محل اماکن و مأموریت دیپلمات، مسئولیت اموال، معافیت از مالیات و عوارض گمرکی، آزادی رفت و آمد از خصوصیات دیپلمات در فقه و نظام حقوقی افغانستان است. مسئولیت از تعرض و مسئولیت قضائی انواع مسئولیت دیپلوماسی است. مسئولیت قضائی بخاطر امتداد اقلیمی، تمثیلی و وظیفوی می باشد. مسئولیت قضائی دیپلمات مشروعیت فقهی و حقوقی دارد. مصادر مسئولیت قضائی دیپلمات: قرآن کریم، سنت نبوی، اجماع، عرف، عرف دولتها، معاهدات میان دولت ها و قوانین داخلی می باشد. دیپلمات ها، نامه رسان، مستخدمین شرکت های بین المللی و مؤلفین اداری و فنی مسئولیت قضائی دارند. مسئولیت قضائی به مسئولیت قضائی مدنی و اداری و مسئولیت قضائی جزائی تقسیم می گردد. اگر مأمور دیپلماتیک به فعالیتهای تجاری یا حرفه ای بپردازد، شامل مسئولیت قضائی نمی گردد. دیپلمات در صورتی که مرتکب جرم گردد مسئولیت قضائی جزائی ندارد. مبانی مسئولیت وصف نمایندگی و مصلحت خدمت اند. هر نوع تعرض به دیپلمات پذیرفتنی نیست. مسئولیت قضائی با از دست دادن صفت مأمور دیپلماتیک، قطع روابط دیپلماتیک و جاسوسی پایان می یابد. فقه اسلامی و نظام حقوقی در اکثریت موارد تحقیق با هم دیدگاه مشترک داشته و در کمتر موارد دیدگاه متفاوت داشتند. با توجه به جهان شمولی فقه اسلامی و نقش دیپلوماسی فعال در پیشرفت اهداف والای این فقه، محدودیتی خاص نسبت به گسترش روابط دیپلماتیک وجود ندارد.

کلید واژه ها: مسئولیت قضائی، دیپلمات و فرستاده، فقه اسلامی، حقوق و قوانین افغانستان.

فهرست مطالب

مقدمه.....1

تمهید

سیر تاریخی دیپلومات برای تنظیم دولت

ها.....7

فصل اول

عمومیات

مبحث اول: مفهوم مسئولیت قضائی، خصوصیات و انواع

آن.....20

مطلب اول: تعریف مسئولیت قضائی در فقه

اسلامی.....20

فرع اول: تعریف لغوی مسئولیت

قضائی.....20

فرع دوم تعریف اصطلاحی مسئولیت قضائی.....21

مطلب دوم: تعریف مسئولیت قضائی در نظام حقوقی

افغانستان.....23

مطلب سوم: مقایسه میان تعریف فقه و نظام حقوقی

افغانستان.....25

مطلب چهارم: خصوصیات مسئولیت قضائی در فقه اسلامی و نظام حقوقی

افغانستان.....26

مطلب پنجم: انواع مسئولیت دیپلمات

ها..... 34

الف: مسئولیت از

تعرض..... 34

ب: مسئولیت قضائی..... 36

مبحث دوم: مفهوم دیپلمات و نظریات پیرامون مسئولیت قضائی

آن..... 39

مطلب اول: تعریف

دیپلمات..... 39

فرع اول: تعریف لغوی

دیپلمات..... 39

فرع دوم: تعریف اصطلاحی دیپلمات در فقه

اسلامی..... 40

فرع سوم: تعریف اصطلاحی دیپلمات در نظام حقوقی

افغانستان..... 41

فرع چهارم: مقایسه میان هردو

تعریف..... 41

مطلب دوم: نظرات پیرامون مسئولیت قضائی

دیپلوماسی..... 41

فرع اول: نظریه امتداد

اقلیمی(سرزمین)..... 42

فرع دوم: نظریه صفت

تمثیلی.....45

فرع سوم: نظریه وظیفوی.....47

فرع چهارم: نظریه

اتفاقی.....49

مبحث سوم: مشروعیت، منابع و تفاوت مسئولیت

قضائی.....50

مطلب اول: مشروعیت فقهی و حقوقی مسئولیت

قضائی.....50

مطلب دوم: منابع فقهی برای مسئولیت قضائی دیپلومات

ها.....52

مطلب سوم: منابع حقوقی برای مسئولیت قضائی دیپلومات

ها.....57

مطلب چهارم: اشخاصیکه از مسئولیت قضائی برخوردار

است.....60

مطلب پنجم: تفاوت مسئولیت قضائی دیپلومات

ها.....65

فصل دوم

انواع مسئولیت قضائی دیپلومات ها و مبنای آن

مبحث اول: مسئولیت قضائی مدنی و

اداری.....70

مطلب اول: صفت مصئونیت قضائی

مدنی.....70

فرع اول: مصئونیت قضائی مقید به اختصاص قضای

وطنی.....70

فرع دوم: مصئونیت قضائی از جهت عدم أهلیت آن.....74

مطلب دوم: دیدگاهها در مورد مصئونیت قضائی مدنی دیپلومات

ها.....77

فرع اول: فرع اول: عدم إعراف به مصئونیت قضائی

مدنی.....77

فرع دوم: مصئونیت قضائی مدنی

مقید.....78

فرع سوم: مصئونیت قضائی مدنی

مطلق.....79

مطلب سوم: موقف فقه اسلامی و نظام حقوقی افغانستان درباره مصئونیت قضائی مدنی دیپلومات

ها.....80

مطلب چهارم: موقف فقه اسلامی و نظام حقوقی افغانستان از عفو مالیات از دیپلومات

ها.....81

مطلب پنجم: مصئونیت دیپلومات ها از ادای

شهادت.....83

مبحث دوم: مصئونیت قضائی

جزائی.....89

مطلب اول: صفات مسئولیت قضائی

جزائی.....89

مطلب دوم: دیدگاه در مورد مسئولیت قضائی

جزائی.....90

مبحث سوم: مبانی مسئولیت های دیپلماتیک و جرایم علیه

شان.....94

مطلب اول: مبانی مسئولیت های دیپلماتیک در

اسلام.....94

فرع اول: دیدگاه فقهی

قدیم.....94

فرع دوم: دیدگاه فقهی

نوین.....95

مطلب دوم: مبانی مسئولیت های دیپلماتیک در حقوق بین المللی

عمومی.....95

فرع اول: نظریه های

سنتی.....96

فرع دوم: دیدگاه نوین.....96

مطلب سوم: جرایم علیه روابط دیپلماتیک در حقوق جزای

افغانستان.....97

مطلب چهارم: جرایم علیه اشخاص دارای مصونیت بین المللی در حقوق جزای

افغانستان.....98

فصل سوم

تعرض به مصنونیت دیپلومات ها، خاتمه مصنونیت و تنازل از آن

مبحث اول: تعرض به مصنونیت دیپلومات

ها.....99

مطلب اول: تعرض به مصنونیت دیپلومات ها از نگاه

اسلام.....99

فرع اول: تعرض به مصنونیت دیپلومات های مسلمان و مقابله با آن در

اسلام.....99

فرع دوم: تعرض به مصنونیت دیپلومات های غیر مسلمان در سرزمین های

اسلامی.....102

فرع سوم: تعرض به مصنونیت دیپلومات ها در روابط مسلمانان با

یکدیگر.....103

مطلب دوم: تعرض به مصنونیت دیپلومات ها از نگاه

حقوق.....104

مبحث دوم: خاتمه مصنونیت قضائی دیپلومات ها.....106

مطلب اول: علل خاتمه مصنونیت قضائی دیپلومات ها از نگاه

حقوقی.....106

فرع اول: از دست دادن صفت مأمور

دیپلوماتیک.....106

فرع دوم: قطع روابط دیپلوماتیک.....108

فرع سوم: جاسوسی.....109

مطلب دوم: قواعد لازم الرعایه هنگام خاتمه مصئونیت

ها.....112

فرع اول: عدم تعرض به مصئونیت به محض خاتمه

آن.....112

فرع دوم: اطمینان در رسیدن دیپلومات در مکان

أمن.....113

فرع سوم: لزوم احترام به خانواده دیپلومات حتی با خاتمه مصئونیت

شان.....114

فرع چهارم: لزوم اعطای مهلت معقول به دیپلومات ها برای ترک

قلمرو.....116

فرع پنجم: منع توسل به اقدامات متقابل در چهار حقوق

دیپلوماتیک.....117

نتیجه گیری.....119

پیشنهادهات.....120

فهرست آیات قرآن

کریم.....121

فهرست احادیث نبوی.....122

فهرست اعلام.....123

فهرست منابع و

مأخذ.....125

نتیجه گیری

از این تحقیق نتایج ذیل را بدست آوردم:

- 1- اصل مصئونیت قضائی دیپلماتیک یکی از مباحث مهم در فقه اسلامی و نظام حقوقی افغانستان بوده است، که حتی فقه اسلامی در توسعه آن سهم دارد، به طوری که می توان گفت اصل مصئونیت سفیران براساس قاعده «امان» یکی از اصول شناسایی شده فقه اسلامی است، به همین شکل نظام حقوقی افغانستان این اصل را از حقوق بین الملل بدست آورده است
- 2- در خصوص مبنای پذیرش مصئونیت‌های دیپلماتیک در فقه اسلامی باید گفت نگاه فقه اسلامی در این خصوص به سان نگاه حقوق دیپلماتیک امروزی است، یعنی پذیرش هم زمان دو نظریه نمایندگی و مصلحت خدمت، با این تفاوت که اعطای مصئونیتها در اسلام قرن‌ها پیش از تدوین کنوانسیون‌های حقوق دیپلماتیک امری بدیهی و مسلم نزد فقهای مسلمان بوده است.
- 3- از نظر فقهای اسلامی معافیت‌های مالی و گمرکی بر اساس «رفتار متقابل» در نظر گرفته می شود. در نتیجه با مبنای معافیت‌های گمرکی در حقوق بین الملل معاصر و ماده 34 کنوانسیون و 1961 وین، یعنی نزاکت مبتنی بر رفتار متقابل مخالفتی ندارد و نظام حقوقی افغانستان هم از حقوق بین الملل تأثیر پذیر است.
- 4- فقه اسلامی با نظام حقوقی افغانستان، راجع به مصئونیت قضائی دیپلماتیک تا حدی دیدگاه‌های مشترک دارند و در کمتر موارد با هم افتراقات دارند.
- 5- دیپلمات در مدت مأموریت، نماینده کشور متبوع خود هستند و نمایانگر قدرت و استقلال و حاکمیت ملی آن خواهند بود، از این رو وظایفی در مقابل کشور پذیرنده و دولت فرستنده خویش دارند.
- 6- در فقه اسلامی استقرار و برقراری روابط دیپلماتیک و مصئونیت قضائی دیپلماتها بر اصولی استوار است؛ از جمله اصل نفی سیل و عزت اسلامی، اصل دعوت، اصل رعایت احترام متقابل، اصل وفای به عهد و اصل عدم تعدی و تجاوز به حقوق بنده، ولی در نظام حقوقی افغانستان این اصول در نظر گرفته نشده است، جز اصل رعایت احترام متقابل.
- 7- هرچند به تناسب پیچیدگی و گسترش روابط بین الملل حقوق دیپلماتیک نیز تکامل یافته است، با توجه به جهان شمولی فقه اسلامی و نقش دیپلوماسی فعال در پیشرفت اهداف والای این فقه، محدودیتی خاص نسبت به گسترش روابط دیپلماتیک وجود ندارد.

پیشنهادهات

برای اینکه مردم مسلمان افغانستان راجع به مسئولیت قضائی دیپلماتها و نقش آنها در روابط دولت افغانستان با دولتهای دیگر، آگاهی بهتر و خوبتر حاصل نمایند، موارد ذیل را پیشنهاد می کنم:

1- در این رساله مسئولیت قضائی دیپلمات ها مطابق فقه اسلامی و نظام حقوقی افغانستان معرفی گردیده است، بنابر این به دولت امارت اسلامی افغانستان پیشنهاد می کنم، که یک قانون راجع به قانون دیپلمات که در آن بحث از تمام مسایل دیپلماتیک بخصوص مسئولیت قضائی شان شده باشد، طرح، تصویب و با اجرا بگذارند، تا مردم افغانستان این قانون را مطالعه نموده و تلاش نمایند به دیپلماتها تعدی و تجاوز ننمایند تا روابط افغانستان با دیگر کشورها در هر عرصه از طریق دیپلماتها محکم بر قرار گردد.

2- به وزارت های محترم معارف و تحصیلات عالی که معهد علم، پرورش و نمونه الگوگیری برای دیگر وزارت ها و نهادهای داخلی و خارجی هستند، پیشنهاد می کنم تا هر وقت و هر زمان راجع به اهمیت و ارزش دیپلمات و سفرای کشورهای منطقه، بخصوص مسئولیت قضائی دیپلمات ها به تمام مراکز تعلیمی و تحصیلی هدایت دهند، تا معلمین و اساتید به متعلمین و محصلین این موضوع را آگاهی دهند، تا جوان تعلیم و تحصیل یافته افغانستان از حقوق و مسئولیت دیپلمات آگاهی حاصل نموده و همیشه به دیپلماتها دیدی احترام گونه داشته باشند.

3- برای پوهنتون سلام که یک پوهنتون علمی و آکادمیک است، پیشنهاد می نمایم تا در این عرصه بازم تحقیقات بیشتر و بهتر انجام دهند. بر این اساس موضوع را که من کار کردم، مسئولیت قضائی دیپلمات ها در فقه اسلامی و نظام حقوقی افغانستان بود، ولی عناوین دیگری هم است که بهتر است تا روی آنها به حیث منوگراف لیسانس و تیزس ماستری قرار گرفته و کار شوند، از جمله: 1- نقش دیپلمات در روابط میان دولتها در فقه اسلامی و نظام حقوقی افغانستان. 2- احکام معاهدات میان دولتها در فقه اسلامی و نظام حقوقی افغانستان. 3- چگونگی ارتباط دولتها در فقه اسلامی و حقوق. 4- مسئولیت قضائی پارلمان در فقه اسلامی و حقوق وغیره.

4- برای علمای کرام و حقوق دانان پیشنهاد می کنم تا سیستم آگاهی دهی شان را در رسانه های صوتی و تصویری روی این موضوع و سائر موضوعات که نقش به سزای در ارتباط سازی افغانستان با کشورهای دیگر دارند، بیشتر نمایند.

بخاطر دسترسی به متن کامل این تحقیق مراجعه شود به:
پوهنتون سلام، کتابخانه مرکزی چهار راهی گل سرخ، سرک کلوله پشته
و یا هم به ایمیل آدرس ذیل تماس گرفته شود:

research.salam.edu.af